

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Hæresis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

Si quis exheredetur, potest petere hæreditatem, donec causa probetur. Causa enim exheredationis, quæ in testamento necessario exprimenda est, probari debet, si filius infestus. Vid. Covar. c. Raynucius de testam. n. 5 De causis exheredationis vid. Molin. d. 176.

Si cui descendenti relinquatur hereditas, aut sit legatum, aut donatio cum pacto, ut post mortem det alteri totum vel partem, intelligitur, si non habeat liberos: hi enim succedunt, etiam feminae. Vid. Mol. d. 190. in it.

Non potest institui hæres, damnatus ad mortem, aut perpetuò ad exilium, vel triremes. Fum. l. c. 36.

Novem dies conceduntur heredibus post humatum cadaver, ne à creditoribus molestia affici possint, post hos dies conficitur inventarium, constituuntur tutores Mol. l. c.

Hæresis.

Vide v Censura. Denuntiatio, Excommunicatio, Irregularitas.

1. Hæresis est voluntarius error intellectus cum pertinacia contra aliquam fidei veritatem. tom. 1. de Excommunicatione, d. sp. 2. q. 5. punct. 1. n. 1. Hinc infer

2. Catechumenum negantem aliquem fidei articulum, aut eum qui positivè dubitat in rebus fidei, esse hæreticum. Item eum qui non credit aliquem articulum sibi specialiter revelatum; quia negat veritatem fidei cum pertinacia: aut negat propositionem quæ deducitur evidenter ex una propositione de fide & altera naturali: secus dicendum de eo qui ex ignorantia crassa errat circa fidem, sed est paratus corrigi cognita veritate: esset tamen hæreticus, si is qui erraret ex ignorantia crassa, adhuc erraret, si sciret errorem illum esse contra fidem. *ibid. num. 2. & seq.*

3. Apostata à fide subjacet pœnis hæreticorum, est enim verus hæreticus deserendo veram fidem. *ibid. num. 8.*

4. Summus Pontifex non potest in controversiis fidei & morum errare, aut in hæresim labi, quia est successor D. Petri, cui collata fuit infallibilitas rerum fidei, & nullus Romanorum Pontificum fuit hæreticus. *ibid. n. 9.*

5. Præter alias multas pœnas quibus afficiuntur hæretici, ut amissione bonorum, & c. hæreticus qui suam mentem exterius

exteriùs sufficienter manifestat verbis aut signis, incurrit excommunicationem latam ab Ecclesia, & Papæ reservatam, quamvis suam mentem occultè manifestet. Dicitur est *exterioris*, &c. quia hæreticus purè mentalis potest à quolibet Confessario approbato absolvi, cum is non incurrat excommunicationem. Dicendum igitur eum non incurere excommunicationem, qui mente revolvens suam hæresim, non aperit caput imaginibus, vel augustiss. Eucharistiæ sacramento, aut non genuflectit eò quòd non credat adesse corpus Christi, aut imagines non esse adorandas. Idem dicendum si proferat verba imperfecta, ut si dicat, *ita est*, vel *precam nisi ita sit*; aut edat signa indifferentia, & non manifestativa hæreseos. *ibid. punct. 2. n. 1. & seq.*

6. Excommunicatio ergo contra hæreticos lata, incurritur ob hæresim manifestatam per aliquod signum externum, cui communitur malitia hæresis ab actu interno, ut excludantur qui causa consilii capiendi, aut disputandi hæresim exteriùs pronuntiant. *ibid. n. 7.*

7. Hæretici qui suam hæresim sufficienter exteriùs protulerunt, vitandi non sunt, nisi sint nominatim denunciati excommunicati: non potest tamen huiusmodi adhiberi ad suscipiendum filium de sacro fonte, quia ad patrinum pertinet filium susceptum instruere in rebus fidei, quod non præstabit hæreticus. *ibid. n. 9. & 10.*

8. Pœna excommunicationis Papæ reservatæ, quæ lata est contra hæreticos, extenditur ad credentes, receptatores, fautores & defensores hæreticorum formaliter secuto effectu. *Formaliter*, ut excludantur ii, qui beneficium faciunt hæretico ratione amicitia: vel consanguinitatis, vel metus, & non ex motivo hæresis. Dicitur *secuto effectu*, quia sola intentio favendi hæresi, favore non secuto non sufficit ad hanc excommunicationem incurrendam. *ibid. punct. 3. num. 1. & seq.*

9. Qui legit, an retinet libros hæreticorum, vel etiam libros alterius cujusvis auctoris, damnatos, atque prohibitos ob suspicionem hæresis, aut falsi dogmatis, incurrit excommunicationem, quæ nulli reservata est, sed jure communi potest à quolibet Confessario per absolutionem auferri: si tamen contineant hæresim, incurritur etiam excommunicatio Papæ reservata, legendo aut retinendo ejusmodi libros. Idem dic de legente librum hærearchæ, aut libros

& scripta continentia divinationes & sortilegia: non autem de legente libros vetitos ob excitationem ad turpem libidinem veneream, aut additiones hæreticorum, aut scholia contenta in libris Catholicorum, *ibid. punct. 4. n. 2. & seq.*

10. Qui scienter & non ex ignorantia crassa, & absque Pontificis licentia publice vel occulte legit per seipsum, aut retinet etiam unum folium ad involvenda aromata, aut imprimit, aut alio quovis modo defendit libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæresim continentem, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, quamvis legat, vel retineat ad eos confutandos; vel imprimat curiositatis gratia, & absque pravo animo, *ibid. n. 7. & seq.*

11. Per *imprimit*, intellige eum de cuius mandato imprimitur, auctorem libri, vel alium tradentem librum ad imprimendum; illos omnes qui concurrunt ad componendum simul characteres, & qui chartam humectant, vel typis excudunt, *ibid. n. 17.*

Adverte ad incurrendam dictam excommunicationem, non esse necessarium, ut quis legat eam partem in qua est hæresis expressa, sed sufficit, si legat aliquam partem libri in quo hæresis contineatur: nam adhuc dicitur legere librum hæretici, *ibid. num. 20.*

A D D I T I O.

Non est hæreticus, qui ex infirmitate animi de fide dubitat, non pertinaciter, quin etiam secundum Can. *lib. 12. de hoc c. 9. ad 1.* dum dubitat, non est censendus hæreticus. In dubio enim non est pertinacia, quæ ad hæresim requiritur tamen in contrarium est communis sententia, quæ tenenda est; nec qui per ignorantiam errat contra fidem; si tamen Ecclesiæ Romanæ subjiciens, paratus id credere, quod illam credere intellexit. Vid. *c. damnamus. de summ. Trin.* De hac re videatur Azor. *l. 8. c. 9.* Navarr. *c. 11. nu. 22.* Tol. *l. 4. c. 2. nu. 8.* Sylv. *hæresis. 1. n. 6.* Cajet. *vers. excommunicatio. c. 1.*

Hæretici absolutio valida est, etsi fictè convertatur.

Hæreticus non privatur bonis, aut potestate, nisi per sententiam iudicis. Nec post eam tenetur dare bona fisco; nisi id exprimat in sententia. Vid. Molin. *d. 95.* Covarr. *epit. p. 2. c. 6. § 8. Nisi* Ita Bannes. *2. 2. quæst. 12. art. 10. col. 8.* Ioan. *And. Archid. D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 3.* Cajet. contra Pan. Fel.

Fel. Castro *Nec post*) Covarr. *l. c. Nec beneficiâ possessionem*,
Azor. *lib. 8 c. 13. q. 8.*

Adjurans hæresim est inhabilis ad officia, & beneficia; scilicet si abjuret non hæresim, sed solum de levi, aut vehementi. Maiol. *l. c. 3* Sylv. *irregularitas. 7.* si respuerit, poterit susceptos ordines exercere, cum dispensatione, non tamen altiores petere. Maiol. *l. c.* Sylv. *l. c.* nihil dicens de dispensatione.

Ex fortilegio, aut divinatione non probatur quis hæreticus, sed præsumitur.

Qui per diploma potest absolvere à casibus Bullæ Cœnæ, potest etiam ab hæresi exteriori. *Sot. teste. l. c. col. 10* Sed contrarium declararunt Pius V. & Gregor. XIII. Azor. *lib. 8. c. 10. q. 12.* ubi multa de hac re.

Quæres: Quid de libris hæreticorum sentiendum. Respond. Circa libros hæreticorum posse quadrupliciter peccari. 1. legendo. 2. tenendo; sub quo modo continentur alii, ut emendo, vendendo, donando, nihil enim vendi, vel donari potest, nisi teneatur. 3. imprimendo, 4. defendendo. Respond. 2. Nullam in jure communi reperiri excommunicationem contra lectores, vel usurpatores librorum hæreticorum. Ad incurrandam Bullæ excommunicationem Pontifici reservatam, requiri tres conditiones, 1. ex parte legentis, scilicet ut legat scienter, hoc est sciens librum esse hæreticum. 2. ex parte auctoris libri, ut ille sit hæreticus. 3. ex parte materiæ, ut vel contineat hæresim, vel tractet de religione. Ex his tribus conditionibus, si aliqua desit, non incurrit excommunicationem.

Resp. Ad incurrandam excommunicationem Indicis Trident. quæ nulli est reservata, tres requiri conditiones, 1. ex parte legentis, ut scienter legat, 2. ex parte auctoris, ut sit hæreticus, vel etiam Catholicus, qui falsi dogmatis suspicionem habet, 3. ex parte materiæ, ut scilicet ex professo de religione tractet, & hæreses, vel falsa dogmata contineat, et si has conditiones, semper requiri, non sit necesse.

Nam libri hæresiarcharum, & eorum, qui sunt duces hæreticorum, etiam si de religione non agant, sub pœna excommunicationis ab Indice prohibentur, & simul etiam omnes libri, qui de religione agentes falsa dogmata continent, etiam si auctores habent Catholicos.

Quæres: An legentes libros hæreticorum de religione agentes semper incurrant excommunicationem. Respond.

S 4

semper

semper incurrere, si desit facultas legendi, exceptis duobus casibus. Primus est, cum ignorat probabiliter sive auctorem, sive librum esse prohibitum, sive hæreses in eo contineri. Alter est ratione parvitatæ materiæ, quando quis sciens, prudens, vel levitate, vel curiositate legeret exiguum quiddam in ejusmodi libris. Quantum vero liceat legere extra peccatum mortale, vel excommunicationem de ea re non potest dari certa regula. Certum etiam est, dari quantitatem potest adeo magnam, quæ excusari non possit à peccato mortali vel excommunicatione, ut si quis integras legat paginas, quamvis probabile sit, etiam non peccare mortaliter, quando excederet 12 vel 14. lineas. Excedenti autem hunc numerum, consulendum esset, ut peteret absolutionem vel à Papa, si esset excommunicatio Bullæ, vel alio superiore, si esset excommunicatio Indicis.

Quæres: Liceatne citra excommunicationem legere libros hæreticorum, qui auctoris opera produunt, in quibus nihil, vel parum de suo apponunt, ut sunt lexica, concordantia, indices, scholia, marginalia, seu aliorum dicta colligunt. idque autem repurgentur juxta 5. Indicis regulam. Resp. Tales libros nec esse, nec propriè vocari posse libros hæreticorum Busæus.

Quæres: Quis possit absolvere ab hac excommunicatione, & quis possit dare facultatem legendi libros hæreticos. Respond. Absolutionem excommunicationis Indicis non esse reservatam, ac proinde omnes ab ea resolvere posse prælatos, qui possunt excommunicare, & habent exteriorem jurisdictionem. Facultatem autem legendi libros hæreticos, de religione ex professo tractantes, & continentes hæreses, solus Pontifex Romanus concedere potest; eam enim expresse sibi in Bulla reservat. Facultatem autem legendi libros ceteros, qui ex professo non tractant de religione, concedere potest Episcopus, & inquisitor Generalis hæreticæ pravitatis Busæus.

Quæres: Quid de tenentibus libros hæreticos? Tenere librum hæreticum dicitur, sive apud se in domo, vel arca illum habeat, sive apud alium, cui dedit legendum, vel custodiendum. Respond. Tenentes libros hæreticorum de religione tractantes, vel hæresim continentes, incidere in Bullam Cœnæ Domini; tenentes autem libros hæresiarum, de religione non tractantes, vel Catholicorum hæreses,

hæreses, vel falsa disputata continentes, incurrere excommunicationem Indicis. Respond. 2. de tenentibus libros hæreticos, eadem ferè deberi annotari, & distingui, quæ dicta sunt de legentibus, tum ex parte materiæ. Et sicuti in lectione parvitas materiæ excusat, ita tenentes excusat parvitas temporis; quia scilicet exiguo tempore hujusmodi libros tenuerunt, vel ad aliquot tantum horas, vel per paucissimas dies. Legenda prima regula Indicis, qua septem vel octo narrantur circa hanc materiam observanda. Busæus.

Quæres: Quid de imprimentibus libros hæreticos sentiendum. Nominè imprimentium intelliguntur, qui prælo non tantum litteras exprimunt, sed qui proximè cooperantur impressioni; ut est typographus ipse, compositores typorum, impressores, correctores. Hi enim omnes simul totam impressionem perficiunt. Respond. ergo, jam olim in Concilio Lateran. sub Leone X. *sess. 1.* excommunicatos fuisse omnes imprimentes, vel imprimi facientes quoscumque libros sine prævio examine, & approbatione. Quam excommunicationem Cajet. *in sum. verb. excommunicatio.* quoniam tempore illius vixit, vocat novum, & dubitat, num usu fuerit recepta. Et rectè dubitat, quia illius tempore non curabatur usque ad Concil. Trident. & Indicem librorum prohibitorum editum, passim enim sine ullo delectu, & approbatione pro cuiusque voluntate libri imprimebantur. Respond. 2. Nihilominus nunc illam excommunicationem Concil. Later. ex parte reformatam esse à Concil. Trident. *sess. 4.* & approbatam *reg. 10. Indic.* & proinde obligatoriam, ubicumque Concil. Trident. & Index receptus est.

Quæres: Qui dicantur defensores librorum hæreticorum. Defensores vocantur, qui scienter defendunt libros hæreticorum, quomodolibet: id est, quocumque genere defensionis sive publicè, sive occultè, ex quavis causa, quovis ingenio, vel colore: ut si quis defenderet librum hæretici, propter elegantiam linguæ Latinæ. Id autem intelligendum est de libris hæreticorum, qui hæreses continent, & de religione tractant. Busæus.

*Histris.*Vide v. *Ludus.*

S s

Homi.